

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

KulturArvOpplevelser

Program 2017/18

1. Bakgrunn for programmet

«Reiseliv er en av verdens raskest voksende næringer. Økt globalisering gir nye vekstmuligheter for utvikling av den norske reiselivsnæringen. Den gir arbeidsplasser og lokal utvikling, ikke minst i mange distriktskommuner. Norge har en storslått natur, et rikt mangfold av kulturminner og et kulturliv som fanger internasjonal oppmerksomhet på stadig flere områder.» Stortingsmelding 19.

Turister etterspør i økende grad reiselivstilbud basert på aktiviteter de kan delta i. Det ligger et stort potensial i å kunne tilby kunder unike opplevelser. Veksten i opplevelsesbransjen er den høyeste i reiselivsnæringen.

Stortingsmelding 19, Reiselivsmeldingen understreker mange aspekter ved dagens reiselivs- og opplevelsesnæring, og gir føringer for vekst fremover.

Et større produktmangfold med utgangspunkt i opplevelser kan gjøre Norge til et mer interessant land å besøke. Natur og kultur er kjernen i det norske reiselivsproduktet, og grunnlag for verdiskaping i hele landet. Undersøkelser viser at det særlig er norsk natur som gjør at utenlandske turister ønsker å dra til Norge, men reisende oppsøker stadig oftere også kulturtilbudene sier Innovasjon Norges gjesteundersøkelser fra 2012-15.

Samarbeid med andre næringer er viktig for å utvikle gode reiselivsprodukter. Kultur og kulturarv er en viktig ressurs for reiselivsprodukter ved at kulturopplevelser bidrar til å øke verdien av Norge som reisemål, og derigjennom verdiskapingen i reiselivsnæringen. Det kan være håndverkstradisjoner, historiske bygninger og anlegg, kunst, gastronomi og mattradisjoner, folkefester, musikk, scenekunst, fortellertradisjoner, myter, språk, arkitektur og praktisk erfaring knyttet til natur. Det er et vidt spenn fra kulturminner til moderne kulturuttrykk, men de gir alle grunnlag for utvikling av attraktive reiselivsprodukter for ulike interessegrupper. Stadig flere aktører i norsk reiseliv og kulturliv samarbeider i utarbeidelsen av nye produkter. Kultursektorens mulige bidrag til reiselivet favner bredere enn det reiselivsnæringen tradisjonelt har vært opptatt av. Kultursektoren representerer verdifull kompetanse på formidling ved hjelp av design, visuelle uttrykk, tekster, kommunikasjon, arrangementsledelse og lignende. Kunstnere kan supplere reiselivsnæringens tilbud av naturopplevelser med kulturelle opplevelser i form av konserter, utstillinger og sceneopptredener. Innenfor kulturarvsektoren har man de historiske minnesmerker og opplevelser knyttet til disse, herunder tilrettelegging, konseptuering og kobling til marked.

Mange kulturturister kjennetegnes ved å ha høyere utdanning, høyere inntekt, og å være mer reisevante enn den gjennomsnittlige turist. Kulturturister anslås å ha et høyere gjennomsnittlig døgnforbruk og et høyere totalforbruk enn den øvrige turisten, verden over. Ifølge Innovasjon Norges undersøkelse om kulturturisme i Norge sommeren 2014 brukte de norske kulturturistene 14 pst. mer per døgn enn andre norske turister, mens de utenlandske kulturturistene brukte 26 pst. mer enn andre ferierende fra utlandet.

Meld. St. 22 (2015–2016) *Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver*. Regionalt folkevalgt nivå har en samfunnsutviklerrolle som er helt sentral i arbeid med å utvikle reiselivsnæringen. Regionalt folkevalgt nivå skal gi en strategisk retning til samfunnsutvikling, mobilisere privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn, samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Det er økt behov for kommersialisering og nyskaping av opplevelser, der mat, natur, kultur og aktivitet kan settes sammen og presenteres som et attraktivt og helhetlig produkt for turistene. Et

slikt produkt vil næringen kunne tilby gjennom hele året. Programmet gir hjelp til denne typen produktutvikling, konseptuering, pakking og arbeid med markeds- og salgskanalene.

Om programmet:

Programmet foreslås for å styrke produktutvikling og konseptuering av de mange produktråvarene vi har i Buskerud, basert i kultur og kulturarv. Det er stort potensial for å utvikle gode opplevelser som kan være kommersielle i Buskerud, gitt eksisterende reiselivsmarked og råvaregrunnlaget. Fokuset på å utvikle opplevelser av kultur og kulturarv i kombinasjon med mat og natur kan gi oss markedsfortrinn mot kundegrupper som er betalingsvillige og helårsbesøk.

Nøkkelen i programmet er fokus på det kommersielle, på markedets behov og på å utvikle lønnsomme og bærekraftige opplevelser. Markedsfokus mot konkrete segmenter, pakking og testsalg er elementer som vektlegges. I dette programmet er ikke mobilisering målet, men reell utvikling av produkter i et definert marked.

Programmet er foreslått finansiert med overskuddsmidler fra 2016. Det er avsatt 750 000,- i sak HUKIF 25/17. Det er forslag om tilsvarende beløp fra HMIN behandlet foreløpig i sak 42/17, og vedtas endelig når program er utviklet og godkjennes.

Programmets ramme er altså 1,5 million i forsøksperioden. Dette er engangsbevilgninger, men med ønske om å implementer ordningen som en langsiktig satsing dersom man får gode resultater. Ordningen evalueres etter første tildelings år, høsten 2018. Evt. implementering som fast ordning fra 2019.

Tekst under blir utlysningstekst til regionalforvaltning:

2. Programbeskrivelse

Buskerud fylkeskommunen har etablert et Program for utvikling av opplevelser basert i kultur og kulturarv. Programmet har fått navnet KulturArvOpplevelser. Programmet skal gi tilskudd til utviklingsprosjekter og sikre samarbeid mellom reiselivet og tilbydere av opplevelsesprodukter, og dermed skape nye produkter og markedsmuligheter.

Bakgrunn for programmet ligger i Regional plan for Kulturminnevern, der programmet er et konkret tiltak under delmål 2, Vern og bærekraftig bruk av kulturarv. Forankring er også i Regional plan for næringsutvikling og verdiskaping, vertskapsattraktivitet, samt i strategi for Kunst og kultur og Buskerud.

Det er satt av 1,5 millioner i 2017, og det tas sikte på å bevilge støtte til 4-6 prosjekter, både forprosjekter og hovedprosjekter.

Programmet skal være supplerende til programmet Aktivitetsturisme i Buskerud. Aktivitetsturismeprogrammet har hovedfokus på aktiviteter som sykkel, vandring, fiske, langrenn osv. og dermed en basis i naturopplevelsene. Det vil være naturlig å se de to programmene i sammenheng. Ved å koordinere søknader og mobilisere til programmene sammen vil man kunne få til effektiv bruk av virkemidler og en effektiv arbeidsdeling.

Programmet kan ses i sammenheng med programmet kompetanse i regionale næringsmiljøer. Det er identifisert kompetansegap for kunst og kulturaktørene i forhold til kommersialisering, markeds kunnskap, pakking og salg. Det er mulig å kjøre kompetansehevende tiltak under paraplyen av programmet, men med egen finansiering. Det er også mulig å se kurstilbudet til Innovasjon Norge som en del av kompetansehevende tiltak. Arbeidsgruppen i fylkeskommunen har et oppdrag i å bygge en pakke av kompetansehevende tiltak samtidig som program lyses ut. Det må gjennomføres mobiliseringsaktiviteter og rådgivning i søknadsperioden.

3. Hovedmål med programmet

Programmet skal styrke utvikling av kommersielle og markedstilpassede opplevelser basert i kultur og kulturarv i Buskerud. Midlene kan nyttes til produktutvikling, testing i markedet, konseptuering, utvikling av samarbeidsrelasjoner mot markedet osv.

Det skal være tydelig i produktene som utvikles og selges at disse er Buskerudbasert.

Tiltakene som prioriteres i programmet skal kunne vise at de vil medføre inntekter, kommersiell vekst og særlig fokusere på å utvikle kulturbaserte produkter som kan selges i et kommersielt marked. Det er også en fordel om produkter kan treffe et internasjonalt marked og bidra til vekst i utenlandsturismen til området.

Det kan støttes tidlig fase tiltak og hovedprosjekt:

- **Forprosjekt:** Et forprosjekt kan ha som mål å sette sammen ressursgrunnlag, sjekke ut markeds potensial, gjennomføre testopplevelse, søke samarbeidspartner og utforske mulige markeds kanaler. Et forprosjekt skal berede grunnen for et hovedprosjekt, og anses som en avklarende fase. Det handler i stor grad om å lage skisser til konsepter, verifisere om de kan være salgbare i et marked og søke relevante samarbeidskonstellasjoner.
- **Hovedprosjekt:** Et hovedprosjekt skal ha tydelig mål, synlig ressursgrunnlag, klare samarbeidspartnere, en klar plan på hvordan mål skal nås, og hvilke effekt tiltaket kan forventes å ha. Et hovedprosjekt har markeds potensial, samarbeidspartnere, produkt og konsept godt synlig i sin søknad, og produkt og konsept, salgskanaler gjøres rede for i søknaden. I en søknad skal aktuelle markeds kanaler synliggjøres, men det gis ikke bidrag til å utvikle markeds kanalene (nettsteder, apper osv.), kun til produkt og konseptutvikling.

Det gis ikke midler til markedsundersøkelser i programmet.

Det gis ikke midler til utvikling av markeds kanaler, nettsteder, salgsportaler, apper osv.

Det gis ikke tilskudd til fysiske investeringer.

4. Hvem kan søke

Kommuner/regionråd, organisasjoner, institusjoner og destinasjonsselskap.

Det gis ikke tilskudd til enkeltbedrifter alene, men enkeltbedrifter kan inngå i prosjekter og være prosjekteier om andre partnere deltar.

Det er en styrke om søkere har et konsortium som består av produkteier/utvikler og markedsaktører. Samarbeid mellom kulturaktører og reiselivet er en fordel.

Geografisk samarbeid over kommuner og regioner er en fordel, men ingen krav.

Programmet skal være relevant for aktører i hele fylket. Buskerud-baserte interessenter som søker om midler fra programmet, kan samarbeide med relevante aktører utenfor fylket, men basen i prosjektet må ha tydelig kobling til Buskerud.

5. Søknaden må inneholde

Søknaden utformes i henhold til utarbeidet mal i Regionalforvaltning.no. Prosjektbeskrivelsen skal i henhold til denne inneholde bl.a. mål, effektmål, forankring, organisering, aktiviteter, framdriftsplan, budsjett og finansieringsplan. Finansiering fra samtlige medvirkende private og offentlige parter må framgå. Alle punkter i malen skal besvares.

6. Annet

Støtte tildeles ihht. EØS-avtalens statsstøtteregulering. Offentlig støtteandel skal som hovedregel begrenses til 50 prosent av total prosjektkostnad. Høyere støtteandel kan vurderes i spesielle tilfeller, - da innenfor gjeldende regelverk (ref. EØS-avtalens regler for offentlig støtte).

Egenandel på minimum 50% av tiltakets total kostnad beregnes med minimum 30% egenfinansiering i kroner og maksimum 20% i form av arbeidstimer. Arbeidstimer skal dokumenteres i regnskap hos søker.

Fast takst for arbeidstimer er kr 400 pr time.

Det stilles ikke endelig krav til bærekraftsertifisering av søkere, men det anses som en fordel om prosjektet gjør rede for hvordan bærekraft håndteres av søkerne.

7. Vurdering og saksbehandling

Programmet behandles som en rammebevilgning. Administrasjonene er delegert saksbehandler og tildelingsmyndighet. Vurderinger av hvem som bør få tildelinger, styring av programmet og strategisk utvikling av dette gjøres av et programråd. Det gis orientering om programmets arbeid og tildelinger til hovedutvalgene.

Programråd:

Det settes sammen et programråd som står for endelig fordeling av midlene og styring av programmet. Programrådet består av:

1. BFK administrasjon
2. Innovasjon Norge
3. representant for kultur i Buskerud
4. representant for kommuneregion

5. representant for kulturarvsektoren i Buskerud
6. representant destinasjonsselskap med sterk markedskompetanse
7. Høgskolen i Sørøst Norge, fagkompetanse reiseliv og kultur

Hvis aktører som sitter i programråd søker programmet eller er involvert i en søknad er de inhabil i vurderingen av sin søknad.

BFK har en tverrfaglig arbeidsgruppe (næring/reiseliv, kultur og kulturminne) som er ansvarlig for praktisk drift av programmet, mobilisering, rådgivning og forberedelse av saker/vurdering av søknader til programrådet.

Utvalgsriterier som benyttes i søknadsvurderingen:

1. Prosjektet må være innenfor programmets/utlysingsens formål og satsingsområder.
2. Prosjektet må være godt forankret hos søker og samarbeidspartnere.
3. Prosjektet må bygge på et tydelig og definert grunnlag, være tuftet i behov og muligheter, partene som deltar må være samordnet.
4. Gjennomføringsevne.

Kriteriene 1 – 4 må være oppfylt for å kvalifisere til videre vurdering. Følgende kriterier legges til grunn for videre vurdering og prioritering av prosjektstøtte:

5. Prosjektet skal ha en klar intensjon om å utvikle produkter, markedsmuligheter og samarbeid mellom nevnte aktører/aktørgrupper.
6. Prosjektet skal bidra til samhandling om konkrete prosjekter og tiltak.
7. Søknad skal være sendt før oppstart av prosjektet. Støtte fra programmet skal medvirke til oppstart/gjennomføring av prosjektet.
8. God prosjektkvalitet (fullstendig søknad; tydelige mål; finansierings- og framdriftsplan etc.).